

Apžvalga

Nr. 57

1946. X. 8

II metai

PAVOJINGI NESUTARIMAI

Paryžius, X. 7. Vakar įvykusiam Taikos Kongreso pilnates posėdyje buvo priimta plenumo posėdžių procedūra, dienotvarkė ir nutarta tuos posėdžius baigti iki šio mėn. 15 d.

Buvo nutarta kiekvienai delegacijai dėl kiekvieno taikos sutarties projekto leisti kalbėti nedaugiau kaip 30 minučių. Italijos taikos sutarties projektui apsvartyti skirti 3 dienas, o kitų buv. priešo valst. — kiekvienai po vieną dieną.

Šiandien plenumo posėdyje dalyvavo Molotovas, kuris šiandien grįžo iš Maskvos po pasitarimų su Stalinu. Šiame posėdyje Pietų Afrikos Unijos delegacijos pirm. marš. Smuth pasakė reikšmingą kalbą. Jis savo kalboje pabrėžė, kad nuolatos didėja stebinanti ir beviltiški nesutarimai tarp Rytų ir Vakarų. Tie nesutarimai, siekia daug toliau, negu Taikos Konf. svarstant kai kuriuos klausimus. Ryšy su tuo kyla nerimas ir baimė, kuri plinta ir įgauna pavojingas formas, o vieną dieną gali tapti tikrove. Aš netikiu, kad konfliktai, tačiau, jei tam nebus padarytas galas, konfliktas bus neišvengiamas. Todėl reikia pašalinti ir turi būti pašalintas nesutarimas, turi būti uždrausta melaginga propaganda, kuri tą nesutarimą gilina.

GRAIKIJOJ PAŠAUKIAMAI ATSARGINIAI

Londonas, X. 8. Vakar Graikijoje pašaukti kelerių metų atsarginiai. Tuo būdu bus sustiprinta graikų nacionalinė armija, kad jos kova su ginkluotomis gaujomis būtų sėkmingesnė.

Šiandien Salonikuose buvo nušautas karo teismo prokuroro pavaduotojas.

LORDAS ALEXANDER — GYNIMO MINISTRAS

Londonas, X. 7. Naujai pertvarkytame britų ministrų kabinete laivyno ministras lordas Alexanderis paskiriamas krašto gynybos ministru. Ši ministerija koordinuos trijų karo ministerijų darbą.

Min. Bevinas pavaduotoju paskirtas Mc Neal, kuris turės ministro titulą. Noel Baker paskirtas oro susisiekimo ministru.

... JEI LEIS NERVŲ KARAS.

Londonas, X. 7. Blackpool mieste vykęs Anglijos konservatorių partijos kongresas vakar buvo uždarytas po W. Churchillio kalbos.

Savo kalboje W. Churchill smarkiai puolė darbiečių partiją už jos nepribrėdimą ir nesugebėjimą spręsti pokariinių Anglijos vidaus problemų. Jis užakcentavo, kad konservatorių partija sieks visiškai privatinės nuosavybės ir privatinės iniciatyvos garantijos.

Kalbėdamas apie užsienių reikalus, Churchill dar kartą apeliavo į Europos tautas kurti Jungtines Europos valstybes. Užsimindamas santykius su Rytų sąjungininku, Churchill pareiškė, kad mes siekiame ir norime glaudžių santykių su Rusijos vyriausybe ir liaudimi. Bet kažin ar tai bus galima pasiekti ir ar tai leis pasiekti dabar taip intensyviai sovietų vedama prieš Angliją propaganda ir nervų karas, suabejojo Churchill. Toliau Churchill pasisakė už artimą bendradarbiavimą su JAV.

IR RYTUOSE DIKTATŪRA

New Yorkas, X. 7. JAV prokuroras Nuernbergo byloje Robert Jakson laikė kalbą, kurioje pabrėžė, kad Nuernbergo byla yra įrodymas, kad pasaulis siekia teisingumo ir jis dar pasaulyje yra ir jis nugali prievartą. Toliau Jakson priminė visoms pasaulio valstybėms ir vyriausybėms jų pareigas garantuoti elementarines žmogaus teises. Tačiau, kalbėjo Jakson, Rytų Europoje yra lygiai taip pat, ar net žiauriau persekiojamos politinės mažumos kaip nacinė Vokietijoje ir, jei tie persekiojimai nesiliaus, pasaulyje taikos nebus. Ten tebesiaučia tokia pat diktatūra kaip Hitlerio Vokietijoje ir pasaulio taika nebus sukurta, kol nėra apsaugotos minimatinės žmogaus teisės. JAV žmogus siekia žodžio, spaudos, susirinkimų bei tikėjimo laisvės visame pasaulyje, o tautai yra taip pat numatyta Tautų Chartoj ir tie principai buvo taip pat užakcentuoti ir Nuernbergo bylos metu.

SOVIETŲ REIKALAVIMAS

Maskva, X. 7. Vyr. Japonijos Kontrolinei Tarybai gen. Derevenka, kuris yra TSRS atstovu toje taryboje, įteikė reikalavimą. Jame gen. Derevenka, pažymi, kad Japonijos demobilizacinis biuras eina Japonijos vyr. štabo funkcijas, jungia ir kontroliuoja demobilizuojamus japonų karininkus. Gen. Derevenka reikalauja tučtuojau paleisti demobilizacinį biurą, kadangi jis neatlieka savo paskirties ir palaiiko japonų kovingumo dvasią.

LEIDO TURĖTI KARO BAZES

New Yorkas, X. 7. Islandijos parlamentas sutiko leisti JAV naudotis savo karinėmis bazėmis Islandijos teritorijoje kariškam susisiekimui su JAV kariuomenės daliniais Vokietijoje. Tačiau po 6 mėnesių šios bazės turi būti paverstos civilinėmis bazėmis ir aptarnaujamos civilinio personalo, o karinis jų personalas turi būti evakuotas.

R. Jaksono kalba sukėlė JAV spaudoje platų atgarsį ir jo pareikštom mintim spauda visiškai pritaria.

The New York Times ta proga pastebi, kad reikia baigti su Rytų sąjungininku nuolaidų politiką, kuri gali atnešti visai nelauktų pasekmių.

UNRRA ĮSAKĖ PATIKRINTI

New Yorkas, X. 7. Šiandien vyr. UNRRA direkt. F. La Guardia pareiškė, kad jis pasiuntė į Jugoslaviją komisiją, kuri turi patikrinti ar Jugoslavijos vyriausybė civiliams gyventojams skirtas UNRRA siuntas nenaudoja savo kariuomenės reikalams. Jei paaiškėtų, kad taip yra, UNRRA nutrauktų bet kokią tiekimą Jugoslavijai, pabrėžė La Guardia.

JAV užs. reik. min. pavaduotojas Acheson ryšy su tuo pareiškė pasitenkinimą tokiu UNRRA žygiu, pridurdamas, kad tokį pat patikrinimą reikėtų padaryti ir kitose Rytų Europos valstybėse, kurios gauna UNRRA pašalpas.

Kovos Persijoje nesibaigia

Londonas, X. 7. Reuterio koresp. praneša iš Teherano, kad vyriausybės kariuomenė, remiama aviacijos, pradėjo generalinę ofensyvą prieš Pietų Persijos sukilėlius, kurie yra apsupę kelis miestus. Sukilėliai reikalauja tokios pat autonomijos, kokia yra suteikta Azerbeidžanui. Paskutinius sukilėlių puofimus vyriausybės kariuomenė atmušė.

To paties koresp. pranešimu, vakar Persijos šachas paskelbė naują Persijos parlamento rinkimų įstatymą. Rinkimų data busianti paskelbta vėliau.

Šis rinkimų įstatymo paskelbimas sukėlė visuotinį nusistebėjimą, nes dabartinis momentas laikomas netinkamu rinkimams, kadangi vyriausybė nekontroliuoja šiaurinės ir pietinės Persijos dalies ir ten negali rinkimų įvykdyti.

Vienas aukštas Persijos valdžios žmogus pareiškė Reuterio korespondentui, kad rinkimai Persijoje tol negalimi, kol vyriausybė nėra padėties viešpačiu visoje teritorijoje.

TRUMANO REIKALAVIMO ATGARSIAI

Londonas, X. 7. JAV prez. Trumanas X. 4 pasiuntė raštą D. Britanijos min. pirm. Attlee, kuriame reikalauja tuojau įleisti į Palestina 100.000 žydų iš Europos, neatšizvelgiant į Palestinos klausimui išspręsti derybų eigą. Tą pačią dieną, priešingai britų vyriausybės pageidavimui, šis raštas buvo paskelbtas.

Atsakydamas min. pirm. Attlee išreiškė apgailestavimą, kad tas reikalavimas buvo paskelbtas prieš tai nepasitarus su D. Britanijos vyriausybe ir tuo labai apsunkinamas ir sukomplikuojamas Palestinos klausimo išsprendimas.

Ryšy su tuo Trumano reikalavimu, įvairūs arabų kraštai JAV įteikė protesto notas ir pagrasino nutraukti diplomatinius santykius su JAV.

Londono The Times ir New Yorko The New York Times griežtai pasisako prieš Trumano reikalavimą.

SOVIETAI KREIPIASI Į JTO

New Yorkas, X. 7. Sovietų S-gos vyriausybė įteikė JTO sekretariatui reikalavimą, kad JTO plenumo suvažiavime būtų apsvartytas svetimų kariuomenių laikymas ne buvusiuose priešų kraštuose.

Kaip yra žinoma, tokį pat reikalavimą sovietai buvo įteikę ir Saug. Tarybai, tačiau ji tą reikalavimą atmetė.

Kubos vyriausybė įteikė taip pat reikalavimą, kad plenumo suvažiavimas apsvartytų ir pakeistų kai kuriuos Tautų Statuto paragrafus, tarp jų 5 didžiųjų valstybių veto teisę ir kad ją panaikintų.

LANKSCIOJI TARYBINĖ TAKTIKA

(Rašo Walter LIPPMAN)

Rugsėjo 30 d. „Figaro“ įsidėjo žinomo Amerikos žurnalisto W. Lippman straipsnį, kurį kiek sutrumpinę paduodame mūsų skaitytojams.

Stalino pastarasis pareiškimas, iki šio meto labiausiai išgarsintas krašte ir paskleistas pasaulyje komunistų tarpe. Visai neabejotina, kad Stalinas pasirinko tinkamą metą pakeisti tarybinės politikos gaires. Tarybų Sąjungoje ir įvairių kraštų komunistų tarpe buvęs pagrindinis klausimas, sudaręs daug sunkumų — „kapitalistinio apsupimo“, lyg ir paneigimas. Tas apsupimas esąs neįmanomas, jei ir D. Britanijos vadovaujantieji sluoksniai to norėtų.

Šiuo stebinančiu pareiškimu siekiama komunistus ir jų simpatikus paruošti naujiems Maskvos taktikos posūkiais. Vakarų tautos išklauš Wallace pareiškimą, nežinurint liepos mėn. Molotovo paskelbtos nuomonės, kad Tarybų Sąjunga ieškanti vokiečių talkininkavimo stoti prieš Vakarų Europą. Šiuo pareiškimu kreipiamasi ne į Wallace ir jo nuomonių šalininkus Amerikoje, bet į Europą.

Patildėmės daug vandens nubėgo nuo to meto, kai britai galvojo, kad JAV turi būti tarpininku tarp Europos ir Azijos. Britų spauda, turinti milžinišką įtaką krašte, ne kartą nurodė ir tautą įtikino, kad galingiausia pasaulio valstybė negali būti patikimas tarpininkas. Toks tarpininkavimas yra būtinas tik taikos derybų metu. O čia atsimintinas D. Britanijos istorinis vaidmuo, įtaka jos valstybės vyry, turinčių didelę ir ilgą patirtį, bendradarbiavusių su eile Europos valstybių, kurios gali būti sujungtos. Toji įtaka gali turėti praktiškų išdavų.

Sis pakitimas D. Britanijoje, tikiau, JAV dar nėra pilnai įvertintas. Gal būt, taip įvyko dėl to, kad nepakankamai tuo klausimu rašyta ar rašiusiems nesuteikta reikiamo svorio.

Mano manymu, ne atsitiktinis reiškinys, kad Stalinas, ilgą laiką D. Britaniją laikęs šalutine jėga, daro gana svarbų pareiškimą, kurį britai sugebėjo išmaldauti. Jis žino, kad amerikiečių nuomonė vis labiau išryškėja ir lieka nepalaužiama, o britai, lyg netekę tvirtumo, tampa vis lankstesni. Sis vyksmas verčia Staliną kiek pakeisti tarybinės politikos linkmę. Norint patirti, kodėl Stalinas dabar rado reikala keisti politikos linkmę, pirmiausia aptariamas keičiamos politikos turinys.

Svarbiausioji priežastis, vertusi pakeisti sovietinę politiką — noras, su JAV susitarus, rasti rytiniame Viduržemio lygsvarą. Ten esančios įvykių raidos negali paneigti nė vienas sovietų politikas.

JAV yra pasisakiusios. Turcijos ir sąsaurių klausimais visai atvirai, be dviprasmiškumo. Tartas žodis sutapdinamas su veiksmu: jurų ir oro laivynas iš Ramiojo vandenyno perkeltas į Atlantą, kurio tesinys yra Viduržemio jūra.

Stalinas gerai nuvokia amerikiečių iniciatyvos esmę, nes šis JAV veiksmas padarė žymiai didesnę įspūdį, negu skambių kalbų žodžiai.

JAV, bandydamos santykius su Sov. Sąjunga nustatyti, bandė kalbėti aštriai ir griežtai, nes iki šio meto nebuvo pasiekusios jokių rezultatų. Jų užimta pozicija turkų klausimu ir laivininkystės programa, tekalba apie geležinę ranką šilkinės pirštinės.

Maskvos kampuotos propagandos posūkiai siekia sukurti naują bandymą — bet kuriuo būdu D. Britaniją turėti talkininkę, kuri pagelbėtų sudaryti su JAV kai kurias sutartis.

D. Britanija, be abejo, tinkamai vertina amerikiečių iniciatyvą rytiniame Viduržemioje. Laimei, tų kraštų karinis bendradarbiavimas yra kuo tvirčiausias, ir anksčiau tokio nėra buvę. O vis tik britai neslepia susirūpinimo dėl JAV esančios apskaičiuojamos rizikos, kuri reikalauja lankstumo ir tvirtumo, patirties ir apsisprendimo.

Vyt. Alantas

IŽEIDIMAS

Anupras Kenstaitis trenkė durimis ir vienu suoliu atsidūrė kieme. Grasniančiu žvilgsniu jis apmetė namus, kur gyveno jo senas pažįstamas, beveik draugas, Jeronimas Rogė ir sumurmėjo:

— Kol gyvas aš kojos į tuos namus nebeįkelsiu.

Paskum jis iš visų jėgų trenkė vartelius, spiovė į augančios prie namų obelės viršūnę ir dideliais žingsniais pasileido gatve, vis dar atsi- gręždamas ir kumščiu grūmodomas Rogės namų link. Nei nakties vėsumas nei smarkus ėjimas negalėjo numalšinti įsisiūbavusių Kenstaičio nervų.

— Taip vis dėlto negalima, — murmėjo jis, — ir aikiplėšikumas galų gale turi turėti ribas! Aš ne koks piemu ar pusbernai! O juk su Roge mes seni pažįstami, galima sakyti, draugai. Pradžios mokykloje tuos pačius suolus dilynėme. Jau vien dėl to jis turėtų skaitytis su žodžiais. Papūtžandis! Kad dar nebūtų buvę liudininkų! Juk Garšva su Gulbinu išplepės, neiškęs. Papasakos savo boboms ir

dimo, o įgyvendinamos nemokėsiškai ir be užtekino šalto kraujo. Edeno žodžiai, tariami apie „nuosaikumą“, „sunkiai įgyvendinama“, — yra tarti ne vien Maskvai.

Tarybinės naujosios politikos linkmės negalima visu tikrumu aptarti iki smulkmenų. Tačiau, kai tarybinės politikos apibrėžtis yra žinoma, Stalinas, galima sakyti, grįš prie tradicinės rusų politikos, t. y. sieks „peredyskos“ — darys naują atsikvėpimą, kaip kad buvo padaryta vedant derybas Tilžėje 1807 metais tarp Aleksandro ir Napoleono, ar po 110 metų, Lietuvos Brastoje su Leninu.

Talkos konferencija, pasirinkusi nevykusį objektą ir būdą diskusijoms vesti, pasieks galą, kuris buvo išpranašautas. Jei ji ir visai nieko nenuveiks ir neįstrigs be dugnėje, kurioje ji dabar yra atsidūrusi, bus atlikta daugiau kaip nieko. Tuo metu, kai viešojo nuomonė sustingsta, įvykiai nenustoja riedėti. Mes girdėjome de Gaul, Čerčilį, Edena, Staliną, kurių kiekvienas savaip vertina įvykius, pralinkusius pastarąjį pusmetį, bet jie visi savo kalbomis nesukurs nuolatinės pasaulinės organizacijos.

BALSAVIMAS SARAŠAIS

Paryžius. Šiomis dienomis Prancūzijos parlamentas 295 balsais prieš 245 priėmė naują rinkimų įstatymą, pagal kurį per ateinančius rinkimus į parlamentą bus balsuojama už sarašus, bet ne už pavienius kandidatus.

JIE MATĖSI SU STALINU

Tokia antraštė R. Čerčilis, buvusio ministerio pirmininko sūnus, idėjo straipsnį „Daily Mail“ 1946. X. 3. Jame Čerčilis aštriai kaltina britų ir amerikiečių dabartinės vyriausybės, kurios nesugebėjo imtis griežtų priemonių prieš tarybinę agresiją ir imperia- lizmą. Tarp kitų jis rašo: „Tiesa, kad Teherane ir Jaltoje, karo įvykiams spaudžiant, Maskvai padaryta didelių nuolaidų, kurios sužadino didžiojo diktatoriaus apetitą. Bet nereikia manyti, kad, sunaikinus Vokietiją ir nugalėjus Japoniją, turint rankoje atominę bombą, Ruzveltas ar Čerčilis būtų padarę piktas ir žalingas nuolaidas Potsdame, kaip tai atsitiko su Trumanu ir Attlee“.

Toliau straipsnyje nurodoma, kad tarybiniam imperia- lizmui išgalėjus Europoje, ten palaidojus demokratines laisves ir krikščionišką kul- tūrą, galės pasimti atsakomybę anglosaksų dabartinių vy- riausbių galvos.

MIRĖ BUV. LENKIJOS PREZIDENTAS

Bernas. Šiomis dienomis Šveicarijoje mirė buv. paskutinis Lenkijos prezidentas prof. Ignacijus Mosciskis, sulaukęs 79 mt. amžiaus. Jis 1939 m. rug- sėjo mėn. pasitraukė iš Len- kijos prezidento pareigų ir išvyko į Šveicariją ir čia pri- ėmė Šveicarijos pilietybę. Paskutiniu metu jis dirbo mokslo srityje.

Roge vistavome. Ėjimas buvo mano. Aš turėjau keturis bubnus: tūza damą, bartuką ir dešimtakę. Žinoma, aš gal- lėjau išeiti iš silpniausios ir trumpiausios spalvos, būtent, iš kryžių, bet man pasirodė būsiant geriau išeiti iš bubnų, kaippo stipriausios ir ilgiausios spalvos, nes aš norėjau patai kyti Garšvai į kozerį. O jei jis bubnus kozeruoja, tai, man aišku, sėdi be dviejų. Aš taip ir padariau. Bet pasirodė, kad Garšva turi bubnų karalių ir septynakę, vadinasi, praloši- mas aiškus. Užuo mes ji pa- sodinę, jis pasodino mus ir būtent Rogė, kuris negavo nė vieno kirčio. Savo kirtį aš gavau. Tuomet Rogė pasiuto. Tu, sako, ne lošikas, o malū- no čiopla, kuri kraipo savo uodegą, kaip papučia vėjas. Tau, matyt, bubnų raudona spalva akis sumaišė, kad iš jų pradėjai vaikščioti. Užuo pasodinę Garšvą be dviejų, aš pats per tavo žioplumą turėjau atsisėsti. Tau, sako, ne su rimtais lošikais lošti, o mokytis proferanso iš pus- bernių ir piemenų. Palyginus su tavimi, sako, jie yra pro- feranso profesoriai. Aš kan- triai klausiausi to plūdimo, nes galų gale gal aš bu- vau kaltas. Bet kai jis man pasakė, kad aš esąs neralluo- tas kvaišelis...

— Kaip pavyko? — Baigta, daugiau aš su tuo jautakakčiu nebelošiu, — atsakė jis nusimesdamas švarką. — Kasgi atsitiko? — susi- domėjo ponis Kenstaitienė, užsidegdama sigarete. — Supranti, taip buvo. Garšva lošė sektynius pikus, mes su

KASDIENIS GYVENIMAS [2]

Didžiajai mūsų bendruomenės daliai į stovyklas sugužėjus, pamatėme, kad stovyklinis gyvenimas, kaip ir apskritai gyvenimas, reikalauja tvarkos. Tik čia, be įprastinės tvarkos, reikalinga dar buvo atstatyti pakrikusią drausmę, nustatyti bendruomeninio sugyvenimo tvarką. Nuo čia ir pradėjo ryškėti teigiami ir neigiami mūsų stovyklinio gyvenimo bruožai.

Bendriesiems reikalams tvarkyti buvo būtina turėti tam tikrus vykdomuosius organus, nes tik per juos galėjome santykiuoti su stovyklų vadovybėmis ir bendradarbiauti su kitų tautų grupėmis.

Ilgesnį laiką gyvenę svetimais okupacijomis, kur mūsų gyvenimą valdavo iš viršaus skirti, dažnai mums svetimai žmonės, atsiradus galimybei per savo rinktus atstovus savo gyvenimą tvarkyti, kuone paklydome demokratiškose laisvėse. Neretais atvejais mes tas demokratines laisves klaidingai išsiaiškinavome ir net iškreipdavome demokratijos esmę. Ir įdomu tai, kad demokratijos mokytį dažniais atvejais pasiūdavo tie, kurie apie demokratiją nežinojo tik tiek, kad ši sistema egzistuoja pasaulyje ir suteikia žmogui visokių laisvių. Laisvių?! Taip. O pareigos? Ne, šitie demokratijos propagatoriai, naivūs demokratijos apaštalai apie pareigas nieko nenorėjo žinoti. Todėl, plačias gerkles turintieji rėksniai, jeigu nebūdavo

kas juos aiškiu ir griežtu žodžiu nuginkluoja, savo ereziomis ir demagogiška agitacija demoralizuodavo ištisas bendruomenes.

Kitas svarbus stovyklinio gyvenimo veiksnys — medžiaginiai reikalai.

Pradžioje (ir ligi šiai dienai) mes daug ko stigome: drabužių, avalynės ir kitokių kasdieninio reikalingumo daiktų. Buvo žmonių, kurie neturėjo ką pasiūti ir kuo apsikloti. Buvo ir tokių, kurie neturėjo vienerius (ir tuos pačius suplyšusius) marškinius. Šie žmonės buvo reikalingi skubios paramos. Ir čia buvo nuo pirmos dienos susidurta su labai opią problema: kuo ir kaip visus reikalinguosius patenkinti. Šis klausimas daug ergelio ir nepasitenkinimo sukeldavo todėl, kad į stovyklas būdavo atgabena įvairių reikalingų daiktų toli nepakankami kiekiai. Jų teutėkdavo tik daliai (ir tai labai nežymiai) tu, kurie buvo labiausiai reikalingi. Aišku, kad negavusieji negalėjo būti patenkinti. Jie keldavo triukšmą. Plūdavo komitetus. Vagimis apšaukdavo vadovybių žmones. Įtarinėdavo protekcionizmu ir savanaudiškumu. Ką viešai skelbdavo aikštėse ir susirinkimuose. O šalininkų ir pritarėjų šis „nuskriaustasis“ ir akyvusis elementas surasdavo apsią ir tarpe tu, kurie nieko nebuvo gavę vien todėl, kad atsitiktinai buvo žinomi kaip pasiturį žmonės.

Maistas taip pat buvo pirmos eilės klausimų grupėje. O tiesa yra ta, kad daugeliu atvejų pradžioje maitinimas stovyklose daug priklausė nuo esamų išteklių ir stovyklų administracijų rūpestingumo. Todėl koloringumas ir maisto kokybė labai įvairuodavo, ir neretais atsitikimais, maistas būdavo daugiau negu blogas. Ypač aštriai šis reikalas paliesdavo šeimas su mažais vaikais. Čia taip pat nemaža priekaištų būdavo daroma komitetams, pakaltinant juos nerūpestingumu, nepasirūpinimu ir kitomis nedorybėmis. (B. d.)

K. Alonis

JUGOSLAVAI VĖL NUTUPDĖ LĖKTUVA

Roma, X. 7. Anglų kariuomenės vadovybė Italijoje praneša, kad britų transportinis lėktuvas užvakar skridęs iš Bukarešto į Bari (Pietų Italijoje) jugoslavų naikintuvo priverstas nusileisti Jugoslavijos teritorijoje. Zuvusių ir sužeistų nėra.

IŠTEISINTI

Roma, X. 7. Brescia karo teismas išteisino paskutinį Mussolini kariuomenės vadą gen. Gamberą. Prieš kiek laiko buvo išteisintas fašistų partijos gen. sekr. Turatti.

Neramumai Ispanijoje

Ispanų vadas Franko, Burgoše, savo santvarkos dešimtmečiui paminėti pasakė kalbą, kad Ispanija eis 1936 metais pasirinktu keliu. Šiandien tik dvi valstybės: Ispanija ir T.S.-ga žinančios ko nori.

Abi tos valstybės, nežiūrint jų didžiausio nedraugingumo, turi daug ką bendro. Užsienio politikoje iš visur spaudžimos, o krašte siaučia neramumai.

Ispanijoje dabar yra 50.000 ginkluotų sukilėlių, Franko priešų. Jų centras Andalūzijos aukštumose, kai kurie padaliniai Pirinėjų papėdėje ir į vakarus nuo Madrido. Nors sukilėliai yra išsklaidyti, bet turi geras ryšius: radio, pašto karvelius, pasiuntinius. Sukilėliai vadovaujami iš Tulūzos — Prancūzijoje ir Andoros kunigaikštystės. Dauguma sukilėlių yra komunistai ir

socialistai, kurie geriausiai organizuoti. Be jų yra nemažai nusikaltėlių, pabėgusių nuo bausmės. Neturtingose žemės ūkio srityse prie jų prisideda į vargą patekę darbininkai.

Ligšiol sukilėliai retai vartojo jėgą, bet pastaruoju metu ateinančios žinios sako, kad ši taktika pakeičiama veikliais užpuolimais. Ispanijoje jau pavojinga ilgesnį kecionė atokiau nuo miestų.

Žiniomis iš Madrido, įvairiose krašto vietovėse, kiekvieną savaitę įvyksta viešbučių ar šiaip gyventojų apipilimai. Nereti, ilgiau užtrunka, susisąjūmai tarp policijos ir sukilėlių.

Neramumų banga apėmė visą Ispaniją. Miestuose ir miesteliuose spausdinama požeminė spauda ir atsišaukimai, kurie lipdomi viešose vietose.

T. S-GA TVIRTINASI TURKIJOS PASIENYJE

Jau anksčiau buvo žinoma, kad Tarybų Sąjunga pradėjo įsitvirtinti Turkijos rytiniame pasienyje. Dabar ateina alarmuojančių žinių, kad ten, T. S. pusėje, šeši kilometrai nuo sienos iškraustomi gyventojai ir daromi sutvirtinimai.

Turkų dienraštis „Tasvir“ rašo: „Projektoriai ir priešlėktuviniai baterijų apšilai nusėdęs pasienio vietovės. Siena stipriai saugoma. Kariuomenės telkiama vis daugiau. Joje vyraują baltgudžiai ir armėnai. Prieš Karsą rusai tyčiomis pavadino vieną jų vietovę Novy Kars.“

Įtempimas nepaprasta pradėjo didėti nuo š. m. rugsėjo 28 d. Ankaros dienraščiai sutartinai nurodo, kad, nežiūrint T. S. bet kurio spaudimo, turkai negalės užleisti nė pėdos žemės, o savo kraštą gins visomis išgalėmis.

KLAIPĖDA LAIMĖJO SOCLENKTYNES

Maskva, X. 7. Apygardinėse Lietuvos TSR soclenktynėse pristatant duoninius javus, I vietą laimėjo Klaipėdos apygarda, kuri per rugsėjo mėn. pirmąją pusę pristatė 30.000 pūdų duoninių javų.

— Kvaišelis? Ką tai reiškia?
— Nuo žodžio kvaisha, argi nesuprantai? Tuomet aš nebesusilaikiau: tėsikiu kortas ant stalo, jos pabiro po visą kambarį, o aš trenkiau durimis. Daugiau mano kojos ten nebebus. Baigta! Kvaišelis! Kad nors dar būtų pasakęs kvaisha... O kažin kas jis toks, norėčiau žinoti! Sėdi po savo žmonos užkulniu ir cyp-telėti bijo. Ar aš nežinau? Jei jis bijo savo žmonai žodį praakyti, tai ieško progų ant draugų atsigriebti. Juk kiekvienam malonu kada-ne-kada paleisti savo kakarinę...

Bet šį kartą jis ne ant tokio patalkė. Galima būti geriausia draugais, bet vis dėlto negalima peržengti visas mandagumo bei padarumo ribas...

Kenstaitis beveik lakstytė lakstė po miegamąjį, o ponija Kenstaitienė, atmetus rankas po galva, ramiai rūkė sigaretę ir kažin ką samprotavo, išsiūrėjusi į palubėje kabančią lempą. Kai vyras baigė, ji paklausė:

— Jūs, tur būt, lošimą turėjote greit baigti?

— Dar trūko poros dalinimų. Kodėl klausai?

— Kas buvo išlošęs ir kas pralošęs?

— Aišku, Rogė buvo smarkiai pralošęs, apie 400 markių. Aš buvau išlošęs apie

300, Garša su Gulbinu po mažiau. Bet kodėl tu klausai?

— Todėl, kad tu, man rodos, toks iš tikrųjų ir esi, kaip tave pavadino Rogė.

— Aš toks? Kodėl?

— Jis nenorėjo mokėti tau tu trijų šimtų markių, todėl išplūdo. Aišku, kaip dieną. Aš irgi lošiu proferansą ir būna daug blogesnių išėjimų, kaip tavo, bet niekas dėl to kėdžių nelaužo. Kvaišelio vardas tau taip pritiko, kaip senberniui plikas pakaušis...

— Bet, balandėli...

— Ar tu nežinojai, kad man tie trys šimtai markių verčiau reikalingi. Pašakarnienė parduoda suknelę. Fasonas, spalva ir pasiuvimas kaip tik man. Ir kaip tik man trūksta 300 markių. Ji ketino laukti iki ryt: jei aš iki dvyliktos valandos nesumoku pinigų, ji parduoda suknelę Pranaitienei.

— Ir tegul sau... — ant visų pasaulio suknelių Kenstaitis norėjo paleisti tūkstančius perkūnų, bet žaibų pasirodymą laiku užgniaužė ir, stengdamasis būti ko švelniausias, pridūrė: — Aš norėjau, kad tu mane nuramintum, paguostum, o dabar...

— Nuraminti, paguosti, užką? Kad aš negaliu per tavo kvailumą pasinaudoti tokia gera proga sukneiui nusipirkti?

ti? Lošiant kyla visokių nesusipratimų, bet joks išminingas lošikas, jei jis yra išlošęs, kortų neblaško ant grindų. O ypač dar taip nesielgia išminingas, savo žmoną mylintis vyras. Kodėl tu negalėjai nukesti to Rogės plūdimo, žinodamas kad man reikalinga suknelė? Kas gi tau būtų atsitikę? Juk nuo to tu nepažilai ir nebūtum pražilęs. Tegul sau plepa jei jam patinka. Bet užtat būtum parodęs, kad tu nesileidi už nosies vedžiojamas ir kad dėl manęs gali ir pakentėti.

— Bet, balandėli, būk gerutė... — atsisėdo Kenstaitis ant lovos krašto, norėdamas ją pabučiuoti. Bet ponija Kenstaitienė pūkstelėjo jam į veidą dūmų kamuolį ir nusi-grėžė.

— Jei nori, kad aš tau būčiau gerutė, tai grįžk atgal, atsiprašyk Rogė ir baik partiją. Aš būsiu labai labai švelni, labai gera, jei tu man parneši 300 markių. — Ji užsiklojo apklotu, duodama suprasti, kad pasikalbėjimas baigtas ir kad ji vėl ruošiasi užmigti.

Kenstaitis ilgokai sėdėjo ant lovos krašto suspaudęs įkaitusią galvą rankomis. Žmona vėl ramiai užmigo. Jis atsis-tojo, užsivilko švarką ir ant pirštų galų vėl išėjo į gatvę...

KRONIKA

D. NASVITYTĖS IŠRAISKOS SOKIO KONCERTAS

Nuertingenas. Išraiškos soko populiarizatorė Danutė Nasvitytė spalio 4 d. davė koncertą Nuertingeno kolonijos lietuviams. Atvyko nemaža svečių ir iš aplinkinių kolonijų. Sokėja išpildė 10 dalykų, iš kurių suita „Svetimoje žemėje“ (pagal Bern. Brazdžio motto) ir St. Šimkaus muziką) paliko ypatingą įspūdį. Suita yra trijų dalių: Šiaubas, Malda ir Vizija. Sokėja ištikimai pianinu lydėjo Horta Wieser; ji ir protarpus, kurie buvo tikrai per ilgai ir kuriems sumažinti D. Nasvitytė turėtų pasikviesti talkininkų — geriausia, solista, — užpildė, paskambindama keletą kūrinių. Sokėjai ir pianistai už tokį malonų vakarą publika nesigailėjo gėlių ir plojimų.

„PINIGĖLIAI“ INGOLSTADTO SCENOJE

Ingolstadtas. Rugsėjo 29 d. Ingolstadtos scenos mėgėjų būrelis iš naujo pastatė Sofijos Čiurlionienės trijų veiksmų komediją „Pinigėliai“. Režisierė Z. Arlauskaitė-Mikšienė įdėjo daug pastangų ir sugebėjo jaunuosius aktorius įstatyti į tinkamą kelią. „Pinigėliai“ yra jau ketvirtasis šio būrelio pastatymas vienerių darbo metų laikotarpyje. Šiuo metu pradėta repetuoti nauja drama — V. Mykoliaičio-Putiho „Valdovo sūnūs“.

DR. K. GRINIUS PAKELIUI Į JAV

Hanau. Buv. Lietuvos prezidentas Dr. K. Grinius spalio 2 d. persikėlė iš Hanau tremtinių stovyklos į pereinamąją stovyklą Frankfurte, iš kur artimiausiomis dienomis per Bremeną išvyks į JAV. Kartu su Dr. K. Griniu vyksta jo žmona ir sūnus. Amerikoje Grinių šeima numato apsigyventi Filadelfijoje pas daktaro brolių J. Grinių. Pakeliui į Filadelfiją sustos New Yorke pas sūnų plk. K. Grinių ir vėliau aplankys Čikagos lietuvių, kur gyvena dar vienas daktaro brolis.

Į Vokietiją Dr. K. Grinius atvyko 1944 m. vasarą iš ištrėmimo Lietuvoje, kur jis buvo nubaustas už pasirašymą memorandumu, kuriais buvo reikiama protestas prieš nacių vykdomus teroro ir smurto aktus Lietuvoje.

Hanau lietuvių. Dr. Griniui suruošė nuoširdžias išleistuves.

JAV yra šeši stadionai, kurie talpina 100.000 žiūrovų, 36 stadionai su 50.000 vietų ir 100 stadionų su 20.000 vietų. Keturi stadionai milžinai: California Stadium — 105.000, Los Angeles Memorial — 103.000, Philadelphia Stadium — 102.211 ir Soldiers Field de Chicago — 102.000.

ATIDARYTA PREKYBOS MOKYKLA

Kemptonas. Spalio 3 d. Kemptono lietuvių stovykloje įvyko prekybos mokyklos atidarymas. Mokyklos vedėjas Dr. Micuta savo žodyje nurodė mokyklos tikslus ir mokslo planą. Darbą pradedančią naują švietimo įstaigą sveikino UNRRA atstovas Hughes ir komiteto vardu pirm. Dr. Kaškelis. Klausytojų mokykloje tuo tarpu yra per 40.

UŽSIENIO ŽURNALISTŲ EKSKURSIJA HANAU STOVYKLOJE

Hanau. Spalio 3 d. Hanau stovyklą aplankė gausi užsienio žurnalistų ekskursija, grįžianti iš Nuernbergo proceso. Ekskursijai, kurioje buvo apie 30 žurnalistų, vadovavo aukšti amerikiečiai karininkai. Su stovykla ekskursantus supažindino Hanau UNRRA direktorius ir tautinių grupių vadovai. Svečiai aplankė latvių ir estų sales, dirbtuves; lietuvių bažnyčią, virtuvę ir ragavo DP pietų.

Stovyklos gyvenimas svečiams paliko sunkų įspūdį. Dėkodami už nuoširdų priėmimą žurnalistai ragino lietuvių ir visus pabaltiečius svarbiausia neparasti vilties ir tikėjimo gyvenimu, nes po šių skurdžių dienų tikrai ateis geresni laikai, ko, amerikiečių žurnalistų pareikštu ištikimumu, tremtiniai tikrai yra verti.

NAUJAS KLEBONAS

Nuertingenas. Naujoju Nuertingeno lietuvių parapijos klebonu Sv. Sosto Delegatas paskyrė kun. Antaną Taraškevičių. Jam suteiktos visos bažnytinių kanonų numatytos teisės: vesti bažnytinę lietuvių metrikaciją, išdavinėti metrikas, sudarinėti visus kitus bažnytinės ir religinės reikšmės aktus.

LIETUVIŲ EILĖS MAŽĖJA

Ingolstadtas. Rugsėjo 26 d. širdies liga staiga mirė Ingolstadtos I-sios stovyklos gyventojas Kazys Vaičiūnas. Velionis turėjo 62 m., iš profesijos buvo geležinkelininkas, amatininkas. Lietuvoje kartu su šeima gyveno Kybartuose, bet karo audros buvo atbloškęs į tolimą Bavariją 1945 m. pavasarį Treuchtlingine nuo bombų žuvo velionies dvi dukterys: Felicija ir Aurelija, o dabar paskui jas nuėjo ir tėvas.

SUSIORGANIZAVO MOTERYS

Ingolstadtas. Veiklesniųjų moterų iniciatyva stovykloje suorganizuotas Moterų Komitetas, į kurį išrinkta: Lizdenienė — pirm., Impulevičienė — vicepirm., Zidonienė — sekretorė, Gegevičienė — išdininkė, Strikauskienė — darbų vedėja. Komitetas žada aktyviai įsitraukti į visuomeninį darbą.

DAR VIENA ŠVIETIMO ISTAIGA

PRADEDA VEIKTI GAILESTINGŲJŲ SESERŲ MOKYKLA

Nuertingenas. Visi paruošiamieji darbai, susiję su gailestingųjų seserų mokyklos Nuertingene steigimu, yra baigti. Mokyklos organizatoriai džiaugiasi ypatinga UNRRA Team 513 direktoriaus R. Maingeot globa. Aukštesniosios UNRRA medicininės įstaigos patvirtino mokyklos programą, pagal kurią mokslas truks du semestrus, po pusketvinto nėsenio kiekvienas, kartu su egzaminais užtruks apie 8 mėnesius. Teoretinės pamokos vyks popietinėmis valandomis, o priešpiečiais — praktika ligoninėse. Baigusios mokyklą diplomai bus išduoti UNRRA medicininį įstaigų vardu.

Mokyklos lektoriams pakviesti ir sutiko būti šie medicinos gydytojai: Čerškus, Aglinskas, Raulinaitienė, Aglinskienė, Nasvitytis, Petrikonis, Jasutyte, Kšivickienė, Or-

lauskaitė, Danilevičius, Majauskas; anglų kalbą dėstys mokyt. A. Lešinskas, kapelionas kun. Taraškevičius. Mokyklos direktoriumi išrinktas Dr. Z. Danilevičius, inspektore — Dr. Jasutyte. Naujasis UNRRA Team 513 medicinos skyriaus vedėjas Dr. Petrikas taip pat pažadėjo mokyklą visokeriopai remti.

Mokyklon tebus priimta apie 35 kandidatės, o prašymų jau dabar yra dvigubai daugiau. Priimtosiomis kandidatėmis apie tai bus raštu painformuotos. Mokyklos klausytojoms, atvykusioms iš kaiminių mūsų apskr. stovyklų ir negalinčioms kasdien važinėti į paskaitas, bus stengiamasi rasti vietos laikinam apsisistojimui Nuertingene.

Oficialus mokyklos atidarymas numatomas spalio 14 d., o spalio 15 d. bus pradėtos paskaitos.

LEKTUVNĖSIS „RANDOLPH“ TURKIJOS VANDENYSE

Valstybės Departamentas pranešė, kad kreiseris lektuvnėsis „Randolph“ sustojo turkų uoste Isir netoli Dardanėlių.

Papildant neseniai padarytą jūrų ministerio J. Forestal labai griežtą pareikimą ir paaiškinant karo laivyno dalies atsiuntimą į Viduržemio jūrą, Valstybės Departamentas štai ką oficialiai praneša: „Amerikiečių karo laivynas Viduržemio jūroje turi tikslą saugoti savo krašto reikalus ir toje srityje ginti JAV politinius tikslus“.

Vašingtono kai kurie oficialūs sluoksniai teigia, kad amerikiečių karo laivynas yra telkiamas Viduržemio jūroje dėl esančio itempimo sąryšio su Dardanėlių klausimu.

„Vašington Post“ rašo: „Dabartinis lektuvnėsis „Randolph“ nusiuntimas į Viduržemio jūrą rodo, kad JAV labai domisi rusų — turkų ginču Dardanėlių sąsiaurio reikalu.“

RAEDERIS NORI MIRTI

Nuernbergas, X. 7. Išskiriant Kaltenbrunnerį ir pora kalėjimu nubaustųjų, visi Nuernbergo nuteistieji padavė Vyr. Kontrol. Tarybai Berlyne malonės prašymus. Tačiau vienintelis adm. Raederis prašė, kad jam kalėjimo iki gyvos galvos bausmę pakeistų mirties bausme.

Išteisintieji Fritzsche ir Schachtas užvakar buvo paleisti iš kalėjimo, tačiau vokiečių policija juos tuojau suėmė. Netrukus MP vokiečių policijai įsakė juos paleisti. Tada policija išstatė sargybas prie namų, kur jie apsigyveno. Bet MP vėl įsakė juos nuimti. Kol kas jie yra amerikiečių saugumo organų glo-

boje. MP lydimas, šiandien į Stuttgartą atvyksta Schachtas.

Kalėjimu nubaustieji šiandien pervežami į Berlyną, kur jie atliks savo bausmę.

Šiandien paleidžiamas iš kalėjimo von Papanas.

100.000 SVETIMŠALIŲ TURI DIRBTI

Muenchenas, X. 6. Amerikiečių karinė valdžia Muenchene laiko pageidautinu, kad 100.000 DP būtų įjungti į vokiečių ūkio procesą. Karinei valdžiai pageidaujant, valstybės komisaras fašizmo aukoms globoti išdirbo planą, pagal kurį per ateinančius tris mėnesius 50.000 svetimšalių turi būti įjungta į vokiečių ūkį. Svetimšaliams darbininkams paskatinti, pusė atlyginimo už darbą bus apmokama markėmis, o pusė — užsienio valiuta.

IŠVYKSTA Į PASIENĮ

Roma, X. 7. Turkijos prezidentas, lydimas min. pirm. ir krašto apsaugos min. šiandien išvyksta į Turkijos Trakiją. Manoma, kad jie pasieks Egėjaus jūros pakraštį.

APŽVALGA

Lithuanian Newspaper. Permitted by UNRRA Team 513. Išėina 3 kartus per savaitę: antradieniais, ketvirtadieniais ir šeštadieniais. Leidžia ir redaguoja Redakcinė Kolegija. Ats. red. Alb. Valentinas. - Prenumerata 1 mėn. - RM 6.-; atskiras numeris 50 pf. Redakcija: Nürtingen (Württ.), Katharinenstr. 31/1. Administracija: Kirchheim-Teck, Krehenstr. 18. - Ein. s-ta: Apžvalga Giro-Konto Nr. 2255 in Sparkasse Kirchheim-Teck (14a). Spaudžia: A. Gottliebs & J. Oswalds Buchdr., Kirchheim-Teck.